Enteriőrfotó - a brünni Dubsky-palota ún. porcelánszobája

Leltári szám:	NLT 2454
Alkotó:	Pompejus, Franz / fényképész
Készítés ideje:	1912
Készítés helye:	Brünn (Brno)
Anyag:	üvegnegatív
Méretek:	magasság: 18 cm szélesség: 24 cm

A 18. században a közép-európai főúri rezidenciák reprezentációs célokat szolgáló enteriőrjeinek egyik jellegzetes típusát képviselték az ún. porcelánszobák, melyek falfelületét a padlótól a mennyezetig díszesen faragott, aranyozott konzolokon elhelyezett távol-keleti (kínai és japán), majd később európai (meisseni és bécsi) porcelántárgyakkal díszítették. Az első ilyen Porzellankabinett Lujza Henrietta orániai hercegnő (1627–1667), Frigyes Vilmos brandenburgi választófejedelem holland származású felesége megrendelésére készült 1662 körül az oranienburgi kastélyban. A 18. század első harmadában sorra alakítottak ki hasonló "porcelánszobákat" a német fejedelmi rezidenciákban. Így például 1705 körül I. Frigyes porosz király charlottenburgi kastélyban, 1715 körül Lothar Franz von Schönborn mainzi választófejedelem pommersfeldeni rezidenciájában, 1717 körül pedig a porcelán iránti szenvedélyesen rajongó, 1710-ben a meisseni porcelángyárat megalapító Erős Ágost (1670–1733) lengyel király, szász választófejedelem drezdai palotájában, a *Residenzschloss* toronyszobájában (ld. itt).

Egy ilyen "porcelánszoba" maradt fenn a brünni Dubsky-palotában is, amely a falburkolatba beépített, porcelánlapra festett Czobor-címer tanúsága szerint eredetileg a magyar grófi család megrendelésére készült, s másodlagos elhelyezésben került a brünni Dubsky-palotába, némileg átalakítva, a brünni palota dísztermének kisebb méretéhez igazítva.

Az 1718-ban alapított bécsi porcelángyár korai, ún. du Paquier-korszakából, az 1725 körüli évekből származó porcelántárgyakkal kialakított reprezentatív enteriőr származási helyét és megrendelőjét illetően több hipotézis is napvilágot látott. A korábbi kutatások azt feltételezték, hogy a "porcelánszoba" gróf Czobor Márk (1670 k.–1728) és felesége, Maria Antonia von und zu Liechtenstein (1687–1750) hercegnő megrendelésére készült, Brünn főterén álló palotájukba, amely 1724-ben került a hercegnő tulajdonába (ld. itt). Samuel Wittwer feltételezése szerint 1770 körül a "porcelánszoba" teljes berendezését az 1744-ben cseh nemesi rangot szerzett Johann Georg Piati von Dirnowitz (?-1759) fia, Emanuel Piati vásárolta meg, s azt brünni palotájában helyezte el, amely később a Dubsky család tulajdonába került. A "porcelánszoba" új tulajdonosa a Czobor-címer fölé a Piati család címerét festtette meg olajjal.

Egy közel egykorú forrás szerint ugyanakkor a porcelánszoba berendezése árverés útján került a Piati család tulajdonába. Ignaz Chambrez (1758–1835) 1776-os morvaországi útleírása szerint a Piati család egy bizonyos Czobor gróf ingóságainak árverezése során szerezte meg a porcelánszoba berendezését: "*Dieses Kabinett soll die Piatische Familie aus der Konkursmasse des Grafen Czobor für 30.000 Gulden erkauft haben.*" – ld. itt).

A nevezett gróf minden bizonnyal Czobor Márk egyetlen fiával, a família utolsó sarjával, Czobor Józseffel (1705–1785) azonosítható, aki szenvedélyes kártyajátékosként örökségének jó részét elvesztette, s hatalmas adósságai miatt az 1760 körüli években ingatlanait és ingóságait kénytelen volt árverésre bocsátani. Morvaországi birtokait, a hodoníni és a pavlovicei uradalmat Czobor József 1762. július 10-én közel 900.000 rajnai forintért Lotaringiai Ferenc császárnak adta el a hodoníni Czobor-kastély, valamint a schönbrunni kastély közelében álló Czobor-palota (ma: Penzingerstrasse 66) berendezésének árverezésére 1763 januárjában került sor Bécsben, ahol a források szerint több ládányi porcelántárgy is aukcióra került. A gróf ingóságaiból rendezett árverésen – bécsi ágensén keresztül – Ráday Gedeon is vásárolt bútorokat és festményeket péceli kastélya számára. (Ld.: Zsindely Endre: *A péceli Ráday-kastély*. In: Művészettörténeti Értesítő, 4. /1956/ 253-276:266, 267.) Mindezek alapján feltételezhető, hogy a brünni "porcelánszoba" eredetileg a gróf hodoníni vagy bécsi rezidenciájának berendezéséhez tartozott.

Julius Leisching, a brünni iparművészeti múzeum igazgatója 1902-ben figyelt fel a porcelánszobára, ám éveken át nem tudta előteremteni a palota akkori tulajdonosa, Guido Dubsky által a szoba teljes berendezésért kért vételárat, így végül 1912-ben a bécsi iparművészeti múzeum vásárolta azt meg, ahol az állandó kiállítás részét képezi (ld. itt).

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum
dots.hu PDF generator

A budapesti Iparművészeti Múzeum is érdeklődött a berendezés iránt, Radisics Jenő 1912 tavaszán el is utazott Brünnbe, hogy azt a helyszínen megszemlélje. Amint arról Zichy János valás- és közoktatásügyi miniszternek írott levelében beszámolt, a 300.000 Koronás vételár előteremtése reménytelen volt, így a vételi szándékról kénytelen volt lemondani: *mindössze arra szorítkozhattam, hogy a szoba részleteit, mint az iparművészet általános történeti fejlődésére fontos adatokat, lefényképeztettem a Múzeum számára, tekintettel egyúttal azon szoros összefüggésre is, amely a bécsi porcelán s a holicsi fayence gyár stilisztikai fejlődése között fennállott.* (IM Adattár, 1912/218.)

Irodalom

- Szerk.: Lehner-Jobst Claudia: The Real History of the Du Paquier Porcelain Room from the Palais Dubsky. *Fired by Passion. Viennese Baroque Porcelain of Claudius Innocentius du Paquier*. Sullivan Foundation, Stuttgart, 2009. - p. 1030-1094. (Wittwer Samuel)
- Szerk.: Kräftner : Geschichte und Ergebnisse einer vorteilhaften Nachbarschaft. *Baroque Luxury Porcelain: The Manufactories of Du Paquier in Vienna and of Carlo Ginori in Florence*. Liechtenstein Museum, Wien, 2005. - p. 15-29:27-28. (Lehner-Jobst Claudia)
- Leisching Julius: Das Brünner Porzellanzimmer aus Dubskyschem Besitze. *Kunst und Kunsthandwerk. Monatsschrift des k.k. österr. Museums für Kunst und Industrie*, 16. (1913). 1913.
- Leisching Julius: *Das Porzellanzimmer im Graf Guido Dubsky'schen Palast zu Brünn*. Brünn, 1902.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum